

TYT-TÜRKÇE

NOKTALAMA İŞARETLERİ

ORDU-ÖDM

Nokta (.)

1. Cümlenin sonuna konur:

Türk Dil Kurumu, 1932 yılında kurulmuştur.

2. Bazı kısaltmaların sonuna konur:

Alb., Dr., Prof., Cad., s.(sayfa), sf.(sıfat), vb.

3. Sayılardan sonra sıra bildirmek için konur:

3.soru, II.Mehmet, XV.yüzyıl, 2. Cadde vb,

4. Tarihlerin yazılışında gün, ay ve yılı gösteren sayıları birbirinden ayırmak için konur: 29.5.1453, 29.X.1923

5.Saat ve dakika gösteren sayıları birbirinden ayırmak için konur:

Tren 09.15'te kalktı.

Toplantı 13.00'te başladı.

AKLINDA BULUNSUN...

Tarihlerde ay adları yazıyla da yazılabilir. Bu durumda ay adlarından önce ve sonra nokta kullanılmaz: **29 Mayıs 1453, 23 Nisan 1920 vb.**

BUNU SAKIN UNUTMA!!!

Saat ve dakika gösteren sayıları birbirinden ayırmak için iki nokta (:) kullanılmaz.

Tören 14:30'da yapılacakmış. (Yanlış)

Tören 14.30'da yapılacakmış. (Doğru)

Virgöl (,)

1. Birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konur:

Fırtınadan, soğuktan, karanlıktan ve biraz da korkudan sonra bu sıcak, aydınlık ve sevimli odanın havasında erir gibi oldum. (H. E. Adivar)

2. Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur:

Kitabı masaya bıraktı, balkona yöneldi.

3. Uzun cümlelerde yüklemden uzak düşmüş olan özneyi belirtmek için konur:

Saniye Hanımefendi, merdivenlerde oğlunun ayak seslerini duyar duymaz, hasretlisini karşılamaya atılan bir genç kadın gibi kapıyı kendi açmaya gelmişti.

4. Cümle içinde ara sözleri veya ara cümleleri ayırmak için ara sözlerin veya ara cümlelerin başına ve sonuna konur: Buraya gelirken, aramızda kalsın, küçük bir kaza atlattık.

5. Anlama güç kazandırmak için tekrarlanan kelimeler arasına konur:

Akşam, yine akşam, yine akşam,
Göllerde bu dem bir kamış olsam! (A.Haşim)

6. Tırnak içinde olmayan alıntı cümlelerinden sonra konur: Adana'ya yarın gideceğim, dedi.

7. Konuşma çizgisinden sonraki alıntı cümlesinin bitimine konur:

-Bu akşam Datça'ya gidiyor musunuz, diye sordu.

8. Edebî eserlerde konuşma bölümünden önceki ifadenin sonuna konur:-Bu anahtar köşkü de açar, dedi.

9. Kendisinden sonraki cümleye bağılı olarak ret, kabul ve teşvik bildiren hayır, yok, evet, peki, pekâlâ, tamam, olur, hayhay, başüstüne, öyle, haydi, elbette gibi kelimelerden sonra konur:

Peki, gideriz. Olur, ben de size katılırım. Hayhay, memnun oluruz. Haydi, geç kalıyoruz.

10. Bir kelimenin kendisinden sonra gelen kelime veya kelime gruplarıyla yapı ve anlam bakımından bağlantısı olmadığını göstermek ve anlam karışıklığını önlemek için kullanılır:

Bu, tek gözlü, genç fakat ihtiyar görünen bir adamcağızdır. (Halit Ziya Uşaklıgil)

Bu gece, eğlenceleri içlerine sinmedi.

11.Hitap için kullanılan kelimelerden sonra konur:

Sayın Başkan, / Sevgili Kardeşim,

12.Özne olarak kullanıldıklarında bu, şu, o zamirlerinden sonra konur:

Bu, benim gibi yazarlar için hiç kolay olmaz.

O, yarın sizi ziyaret edecekmiş.

13.Kitap, dergi vb.nin künyelerinde yazar, eser, basımevi vb. maddelerden sonra konur: Falih Rıfki ATAY, Tuna Kıyıları, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1938.

14.Yazarın soyadı önce yazılmışsa soyadından sonra da virgül konur: ERGİN, Muharrem, Dede Korkut Kitabı, Ankara, 1958.vb.

AKLINDA BULUNSUN...

* Sayıların yazılışında kesirleri ayırmak için nokta değil virgül kullanılır: 38,6 (otuz sekiz tam, onda altı), 0,45 (sıfır tam, yüzde kırk beş) vb.

** Metin içinde -inca/ -ince anlamıyla zarf-fiil görevinde kullanılan mı / mi ekinden sonra virgül konmaz: Ben aç yattım mı kötü kötü rüyalar görürüm

BUNU SAKIN UNUTMA!!!

Tekrarlı bağlaçlardan önce ve sonra virgül konmaz: Hem gider hem ağlar.* Ne kız verir ne dünürü küstürü

Noktalı Virgöl (;)

1. Cümle içinde virgüllerle ayrılmış tür veya takımları birbirinden ayırmak için konur:

Türkiye, İngiltere, Azerbaycan; Ankara, Londra, Bakü.

2. Ögeleri arasında virgöl bulunan sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur:

Sevinçten, heyecandan içim içime sığmıyor; bağırarak, kahkahalar atmak, ağlamak istiyorum.

3. Eş değer ögeler arasında virgöl bulunan cümlelerde öznenin sonra noktalı virgöl konabilir: Yeni usul şiirimiz; zevksiz, köksüz, acemice görünüyordu.

BİL BAKALIM?

Cömert derler (,) maldan ederler (:) yiğit derler (,) candan ederler(,)

İki Nokta (:)

1.Kendisiyle ilgili örnek verilecek cümlenin sonuna konur:

Küçük ünlü uyumuna uymayan bazı sözcükler şunlardır: televizyon, limon, horoz...

2.Kendisiyle ilgili açıklama verilecek cümlenin sonuna konur: Cenap Şahabettin: "Köpeğe gem vurma, kendini at zanneder." demiştir.

3. Edebî eserlerde konuşma bölümünden önceki ifadenin sonuna konur:

-Buğdayla arpadan başka ne biter bu topraklarda?

Ziraatçı sayar:

-Yulaf, pancar, zerzevat, tütün... (F.R.Atay)

4. Karşılıklı konuşmalarda, konuşan kişiyi belirten sözlerden sonra konur:

Bilge Kağan: Türklerim, işitin!

Üstten gök çökmedikçe, / Alttan yer delinmedikçe

Ülkenizi, törenizi / Kim bozabilir sizin?

Üç Nokta (...)

1. Anlatım olarak tamamlanmamış cümlelerin sonuna konur: Ne çare ki çirkinliği hemencecik ve herkes tarafından görülüyor da bu yanı...

2. Kaba sayıldığı için veya bir başka sebepten dolayı açık yazılmak istenmeyen kelime ve bölümlerin yerine konur:

* Arabacı B... 'ya yaklaştığını söylüyor. (A. Hamdi)

* Kılavuzu karga olanın burnu b...tan çıkmaz.

3. Ünlem ve seslenmelerde anlatımı pekiştirmek için

konur: Gölgeler yaklaştılar. Bir adım kalınca onu kıyafetinden tanıdılar:
—Koca Ali... Koca Ali, be!..(Ö. Seyfettin)

DIKKAT!!!

Ünlem ve soru işaretinden sonra üç nokta yerine iki nokta konulması yeterlidir:

*Gök ekini biçer gibi!.. (T. Buğra)

*Nasıl da akşam oldu?..

4.Karşılıklı konuşmalarda, yeterli olmayan, eksik bırakılan cevaplarda kullanılır:

—Kimsin? —Ali...

—Hangi Ali?

—...

DIKKAT!!! Üç nokta yerine iki veya daha çok nokta kullanılmaz.

Soru İşareti (?)

1.Soru eki veya sözü içeren cümle veya sözlerin sonuna konur: Ne zaman tükenecek bu yollar, arabacı?

2.Soru bildiren ancak soru eki veya sözü içermeyen cümlelerin sonuna konur:

Gümrükteki memur başını kaldırdı: –Adınız?

3.Bilinmeyen, kesin olmayan veya şüpheyle karşılanan yer, tarih vb. durumlar için kullanılır:

*Yunus Emre (1240 ?-1320), (Doğum yeri: ?)vb.

*1496 (?) yılında doğan Fuzuli...

*Ankara'dan Antalya'ya arabayla üç saatte (?) gitmiş.

BİL BAKALIM?

Domatesleri seçen müşteriye, satıcı
iltifat (?) dolu sözler söyledi.

BUNU SAKIN UNUTMA!!!

Soru ifadesi taşıyan sıralı ve bağlı cümlelerde soru
işareti en sona konur:

Çok yakından mı bu sesler, çok uzaklardan mı?

Ünlem İşareti (!)

1. Sevinç, kıvanç, acı, korku, şaşma gibi duyguları anlatan cümle veya ibarelerin sonuna konur:

Hava ne kadar da sıcak! Aşk olsun! Ne kadar akıllı adamlar var! Vah vah!

2. Seslenme, hitap ve uyarı sözlerinden sonra konur:

Ak tolgalı beylerbeyi haykırdı: İlerle!
Dur, yolcu!

AKLINDA BULUNSUN...

Ünlem işareti, seslenme ve hitap sözlerinden hemen sonra konulabileceği gibi cümlenin sonuna da konabilir:
Gençler, siz bu ülkenin umudusunuz!

BUNU SAKIN UNUTMA!!!

Alay, kinaye veya küçümseme anlamı kazandırılmak istenen sözden hemen sonra yay ayrıç içinde ünlem işareti kullanılır: *İsteseymiş bir günde bitirirmiş (!) ama ne yazık ki vakti yokmuş (!).

*Adam, akıllı (!) olduğunu söylüyor.

Kısa Çizgi (-)

1.Cümle içinde ara sözleri veya ara cümleleri ayırmak için ara sözlerin veya ara cümlelerin başına ve sonuna konur, bitişik yazılır:

Küçük bir sürü -dört inekle birkaç koyun-köye giren geniş yolun ağzında durmuştu. (Ömer S.)

2.Arasında, ve, ile, ila, ...-den ...-e anlamlarını vermek için kelimeler veya sayılar arasında kullanılır: Aydın-İzmir yolu, Türk-Alman ilişkileri, Ural-Altay dil grubu, 09.30-10.30,

BUNU SAKIN UNUTMA!!!

Cümle içinde sayı adlarının yinelenmesinde araya kısa çizgi konmaz:

On on beş yıl.

Üç beş kişi geldi.

BİL BAKALIM?

Tencereyi (-) çelik olanı (-) dolaba kaldırdı.

Uzun Çizgi (—)

Yazıda satır başına alınan konuşmaları göstermek için kullanılır. Buna konuşma çizgisi de denir.

Frankfurt'a gelene herkesin sorduğu şunlardır:

—Eski şehri gezdin mi?

—Goethe'nin evini gezdin mi?(A.Haşim)

Oyunlarda uzun çizgi konuşanın adından sonra da

konabilir: Sıtkı Bey —Kaleyi kurtarmak için daha güzel bir çare var.

İslam Bey —Ben daha ölmedim. (N. Kemal)

AKLINDA BULUNSUN...

Konuşmalar tırnak içinde verildiğinde uzun çizgi kullanılmaz. *Arabamız tutarken Erciyes'in yolunu: "Hancı dedim, bildin mi Maraşlı Şeyhoğlu'nu?"

Eğik Çizgi (/)

1.Şiir dizeleri yan yana yazıldığında aralarına konur:

Sordum sarı çiçeğe/Annen baban var mıdır?

2.Adres yazarken apartman numarası ile daire numarası arasına ve semt ile şehir arasına konur:

Altay Sokağı No.: 21/6 Kurtuluş / ANKARA

3. Tarihlerin yazılışında gün, ay ve yılı gösteren sayıları birbirinden ayırmak için konur:

18/11/1969, 15/IX/1994 vb.

4. Fizik, matematik vb. alanlarda birimler arası orantıları gösterirken eğik çizgi araya boşluk konulmadan kullanılır:

g/sn(gram/saniye)

AKLINDA BULUNSUN...

Bilişim uygulamalarında art arda gelen dizinleri birbirinden ayırt etmek için ters eğik çizgi (\) kullanılır:

C:\Belgelerim\Türk İşaret Dili\Kitapçık.indd

BİL BAKALIM?

*Şart ekini almış sözcüklerden sonra virgül kullanılmaz. (D)

*Metin içinde zarf-fiil ekleriyle oluşturulmuş kelimelerden sonra virgül kullanılmaz. (D)

Tırnak İşareti (“ ”)

1. Başka bir kimseden veya yazıdan olduğu gibi aktarılan sözler tırnak içine alınır:

Türk Dil Kurumu binasının yan cephesinde Atatürk'ün “Türk dili, Türk milletinin kalbidir, zihnidir.” sözü yazılıdır.

2. Özel olarak vurgulanmak istenen sözler tırnak içine alınır: Yeni bir “barış taarruzu” başladı.

3. Cümle içerisinde eserlerin ve yazıların adları ile bölüm başlıkları tırnak içine alınır: Bugün öğrenciler “Kendi Gök Kubbemiz” adlı şiiri incelediler.

DİKKAT!!!

Cümle içerisinde özel olarak belirtilmek istenen sözler, kitap ve dergi adları ve başlıkları tırnak içine alınmaksızın eğik yazıyla dizilerek de gösterilebilir: Höyük sözü Anadolu'da *tepe* olarak geçer.

BUNU SAKIN UNUTMA!!!

Tırnak içine alınan sözlerden sonra gelen ekleri ayırmak için kesme işareti kullanılmaz:

Tarık Buğra'nın "Küçük Ağa"sını okudunuz mu?

BİL BAKALIM?

Burak (;) Akif (,) İlyas ve Yakup'tan
sonra geldi(.)

AKLINDA BULUNSUN...

Tırnak içinde verilen cümlenin içinde yeniden tırnağa alınması gereken bir sözü, ibareyi belirtmek için tek tırnak işareti (" ") kullanılır:

Edebiyat öğretmeni "Şiirler içinde 'Han Duvarları' gibisi var mı?" dedi ve Faruk Nafiz'in bu güzel şiirini okumaya başladı.

Yay Ayraç ()

1. Cümledeki anlamı tamamlayan ve cümlenin dışında kalan ek bilgiler için kullanılır. Yay ayraç içinde bulunan ve yargı bildiren anlatımların sonuna uygun noktalama işareti konur:

Anadolu kentlerini, köylerini (Köy sözünü de çekinerek yazıyorum.) gezsek bile görmek için değil, kendimizi göstermek için geziyoruz. (N. Ataç)

2. Yabancı kelimelerin telaffuzlarını göstermek için kullanılır:

Shakespeare (Şekspir), Baudelaire (Bodler) vb.

3. Tiyatro eserlerinde ve senaryolarda konuşanın hareketlerini, durumunu açıklamak ve göstermek için kullanılır:

İhtiyar -(Yavaş yavaş Kaymakam'a yaklaşır.) Ne oluyor beyefendi? Allah rızası için bana da anlatın...(Reşat Nuri Güntekin)

AKLINDA BULUNSUN...

Ayraç içinde ayraç kullanılması gereken durumlarda yay ayraçtan önce köşeli ayraç ([]) kullanılır:

Halikarnas Balıkçısı [Cevat Şakir Kabaağaçlı (1886-1973)] en güzel eserlerini Bodrum'da yazmıştır.

Kesme İşareti (')

1.Özel adlara getirilen iyelik, durum ve bildirme ekleri kesme işaretiyle ayrılır:

Kurtuluş Savaşı'nı, Alman'sınız, Karakeçili'nin, Osmanlı Devleti'ndeki, Çanakkale Boğazi'nin, Samanyolu'nda, Sait Halim Paşa Yalısı'ndan, Resmî Gazete'de, Millî Eğitim Temel Kanunu'na, Eski Çağ'ın, Yükselme Dönemi'nin, Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı'na, Batı'da (Avrupa)vb.

DİKKAT!!!

Ek getirildiğinde Avrupa Birliđi kesme işareti ile kullanılır:

Avrupa Birliđi'ne üye ülkeler...

DİKKAT!!!

Yer bildiren özel isimlerde kısaltmalı söyleyiş söz konusu olduğu zaman ekten önce kesme işareti kullanılır:
Hisar'dan, Bođaz'dan vb.

2.Kişi adlarından sonra gelen saygı ve unvan sözlerine getirilen ekleri ayırmak için konur:

Ayşe Hanım'dan, Mahmut Efendi'ye, Enver Paşa'ya; Türk Dil Kurumu Başkanı'na

3.Kısaltmalara getirilen ekleri ayırmak için konur:

TBMM'nin, TDK'nin, BM'de, ABD'de, TV'ye

4.Sayılarla getirilen ekleri ayırmak için konur:

1985'te, 8'inci madde, 2'nci kat; 7,65'lik vb.

5.Belirli bir tarih bildiren ay ve gün adlarına gelen ekleri ayırmak için konur: 1919 senesi Mayıs'ının 19'uncu günü geldi.

BUNU SAKIN UNUTMA!!!

Sonunda 3. teklik kişi iyelik eki olan özel ada, bu ek dışında başka bir iyelik eki getirildiğinde kesme işareti konmaz:

Bođaz Köprümüzün güzelliği, Amik Ovamızın bitki örtüsü, Kuşadamızdaki liman vb.

6. Seslerin ölçü ve söyleyiş gereği düştüğünü göstermek için kullanılır:

*Bir ok attım karlı dağın ardına
Düştü m'ola sevdiğimin yurduna

*Güzelliğin on par'etmez
Bu bendeki aşk olmasa(Âşık Veysel)

7. Bir ek veya harften sonra gelen ekleri ayırmak için konur:

a'dan z'ye kadar, Türkçede -lık'la yapılmış sözler.

BUNU SAKIN UNUTMA!!!

Kurum, kuruluş, kurul, birleşim, oturum ve iş yeri adlarına gelen ekler kesmeyle ayrılmaz:

Türkiye Büyük Millet Meclisine, Türk Dil Kurumundan, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Başkanlığının; Bakanlar Kurulunun, Mavi Köşe Bakkaliyesinden vb.

BUNU SAKIN UNUTMA!!!

Özel adlara getirilen yapım ekleri, çokluk eki ve bunlardan sonra gelen diğer ekler kesmeyle ayrılmaz: Türkçülük, Türkçe, Müslümanlık, Hristiyanlık, Avrupalılaşmak, Aydınli, Ahmetler, Mehmetler, Yakup Kadriler, Türklerin, Türkçenin, Hollandalıdan, Hristiyanlıktan, Atatürkçülüğün vb.

BUNU SAKIN UNUTMA!!!

Başbakanlık, Rektörlük vb. sözler ünlüyle başlayan bir ek geldiğinde Başbakanlığa, Rektörlüğe vb. biçimlerde yazılır.

BİL BAKALIM?

Halit(:) (")Okulda Uğur(")la görüştüm(,) (")Yarın
Melihlere çaya gidelim mi(?)(") dedi(.)(")